

ST·OLAV

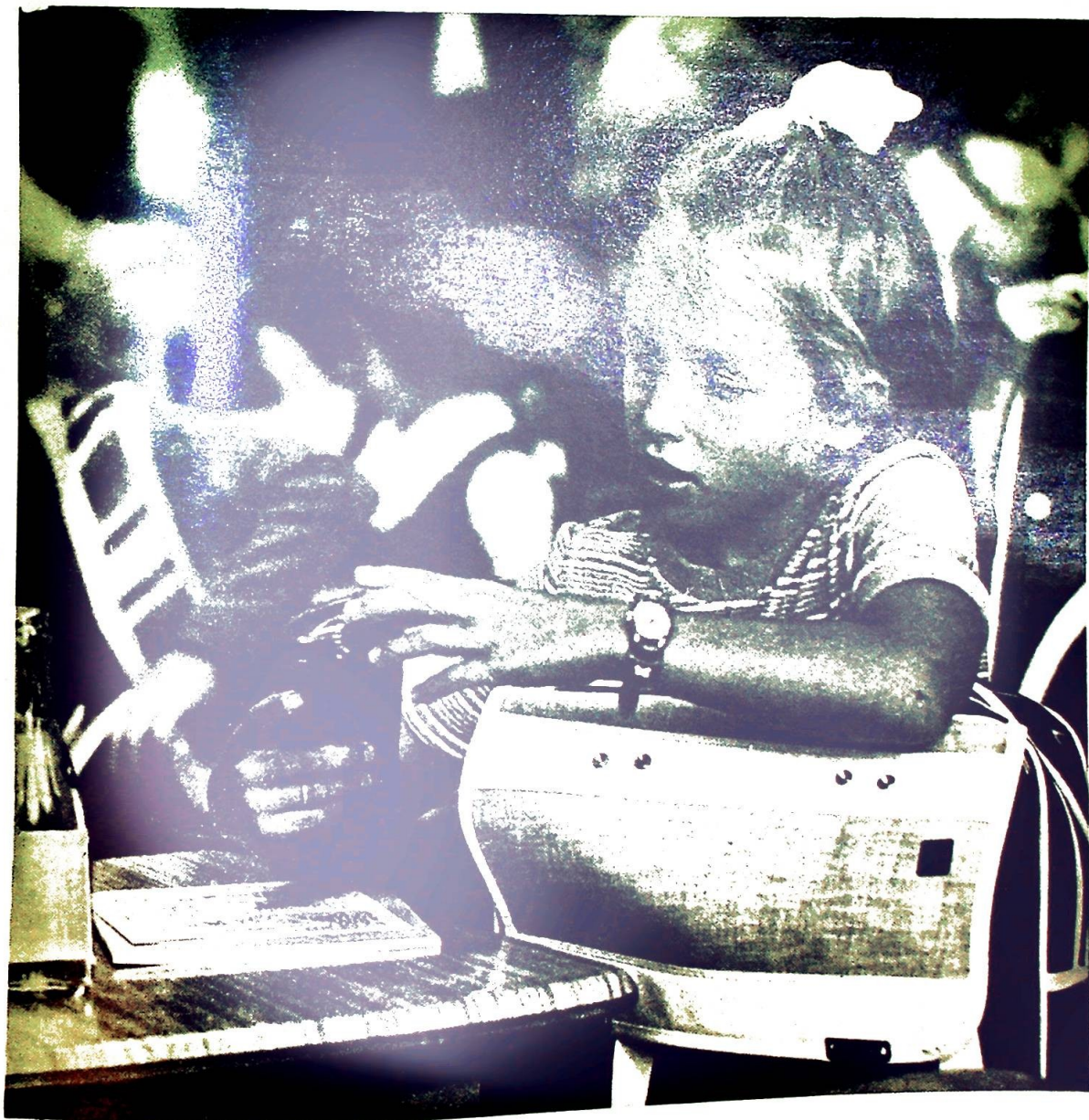
K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 17

87. ÅRGANG

20. SEPTEMBER

1975

ULØSTE SPØRSMÅL – EFTER VALGET

(SIDE 250)

En katolsk mening om saken

EFTER VALGET

Mange, mange fler enn meg følte nok en dyp uro ved valget i denne uken: vi fikk en sterk følelse av at vi ikke lenger hørte hjemme i de gamle båsene. Det gjaldt antagelig tusener som i likhet med det overveldende flertall av velgere bestemt avviser ytterliggående bevegelser både til venstre og til høyre. Det var innen de demokratiske partiene vi var i bevegelse.

Nå ble dette skrevet noen dager før valget — og det leses noen dager etter. Det kan altså hende at bevegelsene har vært minimale, at det jeg forsøker å si allerede er motbevist. Men det får stå til.

Hvorfor hadde vi slike problemer?

For meg var det først og fremst fordi det var forvirrende vanskelig å se de virkelige og viktige sakene i mylderet av det jeg personlig — og selvfølgelig ofte urettferdig — kaller for matnyttige ting. Kravene i et moderne samfunn tvinger sikkert politikerne til å bli matnyttige — men noen av oss leter desperat etter oversiktsbildene, etter de tanker og ideer som viser oss hva som egentlig er viktigere enn priser og service og gnål.

*

En av de få tingene som streket opp store linjer var for meg noen ting formannen i Stortingets kirke- og undervisningskomite, Lars Roar Langslet sa om at skolene i et foredrag i Skien. Jeg har personlig aldri følt meg noe knyttet til det partiet Langslet representerer, men jeg kunne ikke nekte for at hans ord stilte spørsmål som plutselig angikk meg som far. Og vel også som katolikk fordi jeg lenge har regnet privatskolene som et høyst nødvendig supplement til dagens offentlige skoler. Lignende ting ble ikke sagt så tydelig andre steder, derfor gikk jeg over i en fremmed «bås» og lyttet. Langslet sa bl. a. dette:

«Det er dessverre endel tegn som tyder på at store elevgrupper i dag mangler de helt grunnleggende kunnskaper i f. eks. grammatikk, matematikk og fremmedsprog når de går ut av den niårige skolen, og det er slett ikke bare et Stovner-fenomen. Et synkende nivå vil uvegerlig forplante seg videre oppover i utdannelsesmonsteret: gymnasiet må ta seg av oppgaver som hører hjemme i grunnskolen, og universitetene må ta seg

av oppgaver som hører hjemme i gymnasiet. Vi bør ta symptomene på dette meget alvorlig.

Vi trenger en grundig og inngående etterprøving av hele det reformarbeid som hittil er skjedd i grunnskolen, for å se om reformene virker etter sin hensikt. Vi bør få klarhet i hvor elevene virkelig står og hva de virkelig kan etter avsluttet grunnskole. Det kan være grunn til å reise på ny spørsmålet om det var forsvarlig å sløyfe minstekravene i Mønsterplanen — i tråd med de advarsler som kom i stortingsinnstillingen om den mot å gå for langt i den retning. Den større frihet vi alle ønsker for den enkelte skole, må ikke drives så langt at det går ut over nivå og standard i opplæringen.

Synkende standard bør ikke tilbakeføres bare til svikt i planene. En hovedgrunn er sannsynligvis at endringspresset i skolen i de senere år har vært altfor stort. Skolen har ikke fått pusterom til å tilpasse seg det nye og gjøre det beste ut av det, og den har heller ikke fått de nødvendige ressurser til å sette planene ut i livet. Det har skapt en uro og misnøye som virker ødeleggende for hele skolesituasjonen. Det skolen fremfor alt trenger i dag, er større arbeidsro.

Med særlig bekymring ser vi på svekkelsen av norskfaget i de studieforberedende skoler. Kunnskaper og ferdigheter i morsmålet er i skremmende tilbakegang. Nå vil norskfaget få flere timer, etter krav fra Stortinget. Men man skal være klar over at norskfagets svekkede stilling ikke bare skyldes nedskjæring i time-tallet. Den skyldes også en skjebnesvanger omvurdering av hensikten med faget. Ledende reformpedagoger ser på norsk som mer et redskapsfag som skal gi trening til dagliglivets handel og vandel, enn som det sentrale kulturfag den er. Derfor har det vært en økende tendens til å stappe inn i norskfaget allslags fremmedelementer som ikke passer inn i andre timer, på bekostning av fagets sentrale oppgave. Bedre blir det ikke med den håpløse sprogsituasjon vi har, og den ørkesløse eksersis den krever i vanskapede rettskrivningsregler.

Grunnskolen har i alfor høy grad vært innsiktet på en gjennomsnittsmasse av elevene, med gjennomsnittlige evner og interesser. Det har vært gjort altfor lite for dem som er svake i teoretiske fag — enda det såkalte «taperproblemet» er blitt drøftet i det vide og brede. Man ville komme dem til hjelp ved å fjerne karakterene — et dødfødt prosjekt som nå heldigvis er lagt på is. Men først nå er det kommet fart i arbeidet med å omorganisere alternativ opplæring med praktisk innsiktning i grunnskolen.

Norsk skole tar også dårlig vare på dem som har usedvanlige evner i teoretisk retning. Man har trøstet seg med at de flinke greier seg alltid. Men psyko-

loger hevder at slike evner slett ikke er noe konstant. Et uvanlig begavet barn risikerer raskt å falle ned på gjennomsnittsnivå dersom ikke evnene blir oppdaget og stimulert. Dette er spørsmål som blir sterkt diskutert i Danmark, og i mange land som ligger langt fremme i utdanning, er det iverksatt spesielle tiltak for særlig evnerike barn. Tiden er moden for en debatt om dette også i Norge».

*

Dette var — syntes jeg — endelig noe som ikke hadde med priser og lønninger og krav å gjøre. Hva er det for en verden vi lager i dette olje-landet?

Selvfølger kommer det motforestillinger til det Langslet sa, de kom faktisk med en gang da statssekretær Ingerid Eide i Kirke- og undervisningsdepartementet og forsøksleder Hjalmar Seim fikk ordet i «Vårt Land»:

— Det er et spørsmål om øynene som ser, mener imidlertid statssekretær Ingerid Eide, og viser til internasjonale ekspertgruppers beundring for det norske skolesystemet. Men hun innrømmer:

— Hvis man leger de gamle krav til ferdigheter i grammatikk og matematikk til grunn for sammenligningen mellom dagens elever og de som var elever under andre skolesystemer, vil en kanskje finne en nivåsenkning. Men hva med andre ting? Se bare på det norske folks språkkunnskaper — de har aldri vært høyere, mener Ingerid Eide.

— Vi har nå en niårig skole som er for alle — for hele befolkningen. Tidligere tiders realskole var i stor

grad for en utvalgt gruppe spesielt motiverte, mener statssekretæren, og tror på ingen måte det er noe i at reformene er kjørt hardt ut.

— Reformene er et resultat av en lang prosess. Vi har hele tiden arbeidet for en gradvis overgang. Mange mener da også at det verste med reformene er deres utstrekning i tid, sier statssekretær Ingerid Eide.

— Ingen må tro at vi driver forsøk for forsøkenes egen skyld, eller at vi driver forsøk for å plage mennesker. Vi gjør det for å hjelpe elevene, slår forsøksleder Hjalmar Seim fast. — Det er nødvendig å få prøvd nye ting, nye planer og nytt lærestoff, sier han.

— Og man opplever ikke uro i skolen fordi det drives forsøk og fordi reformer settes i verk. Det er den enormt raske utvikling i samfunnet ellers som skaper engstelse og uro, mener Seim og sier at når skolen nå en gang er en del av samfunnet må også den følge med i utviklingen.

— Og tenk hva vi forlater. På gymnasene i Oslo f. eks., en tredjedel av dem som begynte bare forsvant ut i mørket. En tredjedel av dem som fullførte brukte fire år eller mer. Det må være nostalgi som er ute og går her, mener forsøksleder Seim.

— Langslet påstår at det er snakk om nivåsenkning?

— Ingen skal komme og innbille meg at det er snakk om en generell nivåsenkning. Det er selvsagt ikke riktig. Det er mye gunstigere forhold i skolen nå enn tidligere, og det er snakk om helt andre ressurser. I ungdomsskolen f. eks. får lærerne nå bruke 47½ læretime på 30 undervisningstimer. Det er skjedd enorme fremskritt og de vil forsette å skje, sier Seim.

Seim peker også på at mens man tidligere hadde syv års skoleplikt for alle, har man nå hele ni, og i og med ny lov om videregående utdanning har alle rett til minst tre års utdanning ut over grunnskole.

— Det er ikke snakk om nivåsenkning, gjentar forsøksleder Seim.

*

Det har ingen interesse hvordan jeg personlig løste mitt problem med disse «båsene».

Men valget har ikke løst problemene i skolen og spørsmålet om nivåsenkning eller ikke-nivåsenkning. Og kanskje politikerne ved neste korsvei forstår hvor avgjørende slike ting blir for mange av oss i en praktisk og matnyttig tid.

Per Børre

ST. OLAVS REDAKSJON

TELEFON 20.72.26

eller 28 95 18

I kke-katolikkens ideer om Det annet Vatikankonsil, det store katolske kirkemøtet i 60-årene, er her i Skandinavia ofte preget av en nesten fullstendig mangel på oversikt og viten. Det skyldes så mange ting, fra det offentlige skoleverk til moderne massemedia, aviser, radio, fjernsyn. Det lille som de siste 10 år har nådd frem, har mange ganger vært grovt forenklet, ja, nærmest uskadeliggjort. Og så vant er folk flest blitt til tidens journalistiske forenklinger at man stort sett har godtatt de små drypp av nyheter som glimt av sannhet. De passet og passer dessuten fabelaktig godt til de tanker man gjør seg om fremmede begivenheter.

Ett av landenes kjente bokforlag, ikke av de største, men så absolutt heller ikke av de mindre, arbeidet så vidt undertegnede forstår i forrige uke, på å bevare stoff om dette Konsil for efterslekten. Uten å ane faren ved disse forenklinger og uten å fatte rekkevidden av sine dumheter.

Hvis denne innledning høres hoven og viktig ut, vel så er den skrevet slik med vilje.

Samtidig som vi innrømmer at også vi har sviktet i arbeidet med å fortelle om det som har skjedd og skjer.

Denne redaksjon ble forleden oppringt fra nevnte forlag. De arbeider med et nytt oppslagsverk og trengte en smule assistanse, gjerne noen forklarende ord om *konsilbevegelsene*. Jo, visst, vi erklærte oss villige til å hjelpe til, det var klart. — Konsilbevegelsene, hm ? Jaha, — en kort artikkel mm. Hva betyr ordet? Forlagets konsulent nevnte et konsil som hadde vært holdt i Basel for mange hundre år siden, det var en eller annen forbindelse der selvfølgelig. Dessuten hadde konsilbevegelsen direkte noe å gjøre med papalismen. Det kunne jo forklare siste Konsil.

— Papalisme? Å, javel, ja. På den måten.

Hva er Papalisme?

(I en god fremmedordbok står det

REDAKSJONELT:

FORENKLIN

at papalisme er det samme som læren om pavens absolutte maktfullkommenhet, hva nå enn det betyr.)

— Tenk, jeg er ikke sikker på at jeg er kommet til rett person, sa konsulentent litt spisst.

— Det har De antagelig ikke, mumlet jeg undskyldende. Vi la på, men jeg ble sittende og gruble. Dette er hva jeg tenkte:

Vi har i året 1975 kommet så langt at man vanligvis som katolikk møter respekt og forståelse her hos oss. Vi regnes ikke lenger som et farlig frem-

medelement. Tror jeg. Vi omgås andre, kristne og ikke-kristne på en åpen måte. Men ellers? Ellers tyder mange små ting, også nevnte telefonsamtale på at vi stadig vet omtrent ingenting om hverandre. Den virkelige historien om Det annet Vatikankonsil blir igjen borte, i forenklinger eller i fremmedord. Og dette gjelder et kirkemøte som har hatt og har enorm betydning for vel 600 millioner kristne mennesker i vår verden.

Og så lenge ikke forlag og aviser og radio/TV forsøker å fortelle den historien — uten å henge seg fast i gamle fordommer — så lenge kommer vi ikke hverandre nærmere.

Kan det sies noe mer spennende om siste kirkemøte enn dette med papalisme og konsilbevegelser? Jeg tror det, lytt bare til noen ord fra Gunnell Vallquist i hennes siste bok:

Ved selve konsilet, som markerer slutten på den «mot-reformatoriske» katolisisme som vi engang konverterte til, og begynnelsen på noe som knapt ennå har tatt form, skal jeg ikke oppholde meg. Denne historiske hendelse har jeg skildret dag for dag, iblant time for time, i mine dagbøker fra Konsilet, der også min egen historie som katolikk på denne tiden finnes notert. Det er nok å si, at det romerske enevelde ble brutt til fordel for en økende desentralisering, at pluralismen fikk borgerrett, at de store verdens-spørsmål på en ny måte rykket inn i Kirkens synsfelt.

Det er en kjent sak at de store kirkemøtene, sammenkalt for å løse aktuelle problemer, alltid pleier utløse krise i Kirken. Det som før hadde vært smygende symptomer bryter ut i feber, latente spenninger skaffer seg utløsning. Men dessuten: en uoverskuelig menneskemasse skal tilpasses nye livsmønstre — en masse der individene befinner seg på forskjellige utviklingsstadier.

GER

Den 20.

september

En
klown

At den disiplinen som rådet i Kirken hadde vært av galt slag — hvor nå feilen ligger — viser seg på utvedt vis i den heftige reaksjon når tvangen omsider oppheves. Den nye frihet som gis til prester og ordensfolk har resultert ikke bare i nye livsformer og aktiviteter, men også i en masse-avgang — som om en stor del av kirkens faste kadre skulle vært holdt sammen av autoritære lover, ikke av en felles kallbevissthet. De som blir tilbake — og det er likevel det overveldende flertall — reagerer ofte på den tidligere klerikalisme med en iøynefallende spekulering: i virksomhet, i klesdrakt og oppførsel. En «åndens mann» — uttrykket har ikke lenger noen god klang blant dem som ennå for kort tid siden utgjorde en åndelighets-kaste adskilt fra massen. Fra en eksklusivt «vertikal» innstilling gikk man over til en mer eller mindre ensidig «horisontalisme». — Kort sagt, presteskap og ordensfolk gjennomgår etter konsilet en åpenbar identitetskrise, som ennå ikke har funnet sin løsning — eller rettere sagt sine løsninger. Og denne krise trekker uungåelig med seg en krise innen legfolket — i samme utstrekning som prestenes og ordensfolkenes roller har betydning for legmennenes opplevelse av Kirken og sin egen plass i den.

Dette er tanker en del vil protestere mot. Men de rører ved noe av det som egentlig hendte på dette kirkemøtet i 60-årene. Det hele har større dimensjoner enn det som kan rommes i gamle forenklinger og stikkord. De som forenkler skjønner ingenting. Saken er kort sagt mer innviklet enn som så.

Jeg håper nevnte forlag lykkes en tanke bedre med sitt strev. Og gjør det ikke det, håper jeg at vi alle klarer å vente ved neste korsvei.

De store verdensspørsmål er rykket inn i Kirkens synsfelt. Hvor lenge kan det forklares med en grov forenkling?

A. R.

Vil De høre en katolsk mening?

Så les St. Olav hver 14. dag

Scenen er som ofte før T-banen. En svulmende dame i femtiårene lander på skrå for meg og begynner straks å snakke med en noe eldre og forsvarsløs bekjent. Den angripende har mange pakker og poser og en hudfarve som man ellers bare ser på Kurbadet.

Jeg kunne ikke unngå å høre historien. Det vil si, det var ikke mulig å unngå å høre noe. Damen hadde blitt stoppet i billettluken av en ung betjent, en pakistaner. Fyren var, det så hun med en gang, meget simpel. Han hadde sagt at trikkekortet hennes var for gammelt. Men hun hadde fortalt ham hvem han var, at han nå var i Norge, og at han skulle høre på det hun hadde å si. Etterpå hadde hun stormet ut til en telefonkiosk og ringt opp vakthavende på Sporveiene og fortalt ham om fyren og behandlingen og hudfarven og det hele.

Jeg så et par ganger matt på ansiktet hennes. Farven ble etter hvert dyp i tonen som portvin, stemmen hennes skar seg gjennom tunnelen.

— Og så denne varmen da, horte jeg hun sa. — Det er ikke til å holde ut. Jeg synes ikke det har vært en fin sommer, den har vært utholdelig. Og så en pakistaner. Dem kommer til landet vårt og tjener penger og oppfører seg som hjemme og voldtar norske jenter om kvelden og — men jeg skal si Dem en ting jeg, fru Iversen, jeg sa ham min mening og...

Hun snakket uten å trekke pusten i treogtyve minutter. Ved endestasjonen hørte jeg som i en drøm at hun sa: — Nei, er vi alt fremme?

Og for første gang på turen kom den andre til orde: — Ja, det går fort når man snakker sammen.

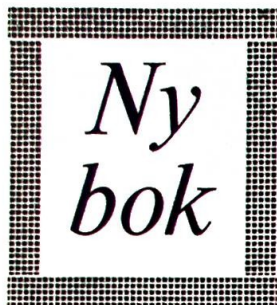
Og så begynte historien på nytt.

Hvorfor fortelle det nå? Jo, i det avmektige håp om at en eller annen vil fortelle en eller annen pakistaner at ikke alle i Norge har slik hudfarve eller prater så mye og er så selvgode og så nasjonale.

Og i det svake og ukristelige håp om at damen må miste sine penger og sitt hjemland og en stund være nødt til å tjene sitt brød i et fremmed land og der bli skjelt ut som simpel.

Og at hun da langsomt må forstå at ordet passer best på henne selv.

Sin manns kone

Av KARIN GULLERUD-JOHANSEN O.P.

«Jeg har aldri i mitt liv kunnet gjøre det jeg helst ville gjøre». Dette er omtrent den mest sjokkerende avsløring Katia Mann, forfatteren Thomas Manns hustru, kommer med i sine «uskrevne memoarer», som nå foreligger i norsk oversettelse. Det er jo en almenmenneskelig erfaring hun der gir oss del i, men som det kanskje særlig faller i kvinners lodd å gjøre.

Den unge Katia Pringsheim næret ingen ønsker om å gifte seg ennå, da den åtte år eldre Thomas Mann dukket opp i hennes liv. Det var så altfor morsomt å være ung pike, ha moro og hygge sammen med de fire brødrene, studere, være omsvermet. Men Thomas Mann hadde bestemt seg: Det måtte bli henne eller ingen. Og så begynte beleiringen. Utfallet var vel nærmest gitt, selv om matematikkprofessor Pringsheim nok syntes at hans datter kunne ha funnet et bedre parti enn en forfatter. Resten av familien var imidlertid begeistret, og Katia selv — ja, ikke enhver ung pike har en frier som kan skrive så lidenskapelige og formfullendte kjærlighetsbrev. Det ble forlovelse, og det ble bryllup. Men studiene kunne jo fortsettes — det ville også glede mormoren som var gløddende kvinnesakskvinne. Barna satte imidlertid en stopper for disse planene. Ett, to, tre, fire barn kom i løpet av de fem første årene, og senere kom to til.

Under slike forhold var det umulig å dyrke sine egne interesser, og ved siden av barne- og husstell tok Katia Mann vare på den mer forretningsmessige side av mannens forfatterskap. Noen klage over at hun måtte nøye seg med å være sin manns kone, finner vi likevel ikke. Hun var vel klar over at hennes ja til Thomas Mann betydde nei til en masse annet, blant annet til personlig karriere og utfoldelse. At det kostet kan vi gjette oss til, men hun satte alle sine evner og krefter inn på å skape et lykkelig og harmonisk hjem der mannen kunne få arbeidssro og barna plass til sitt.

Katia Mann ville aldri fram i rampelyset. Hun sier: «Hele mitt altfor lange liv har jeg egentlig alltid holdt meg strengt privat. Jeg har aldri trådt frem, jeg syntes ikke det passet seg.

Jeg er stadig blitt bedt om å skrive mine erindringer. Til det har jeg svart: I denne familien må det finnes ihvertfall ett menneske som ikke skriver.

At jeg nå innlater meg på disse intervjuene, kan utelukkende tilskrives min svakhet og godmodighet.»

Barna hadde jo lenge syntes at moren holdt seg altfor meget i bakgrunnen. Opptatt av sine mangfoldige plikter og gjøremål satte hun sitt lys under en skjepp, mente de. Til slutt greide den yngste datteren, Elisabeth, å overtale henne til å fortelle om sitt liv med Thomas Mann gjennom femti år. Og selv da måtte det stadige småknepp til for å lure henne til å lese igjennom og forbedre manuskriptet de laget. Boken bærer preg av denne fremgangsmåten. Den er ikke noe skrivebordsprodukt, men sjarmerende muntlig. Vi leser ikke en forfatter, vi hører en klok gammel dame, full av humør og humor fortelle om sitt «altfor lange liv».

Og hun har mye å berette om fra skiftende tider og miljøer. I barndomshjemmet i München satt vitenskap og kunst i høysetet, og da Katia Pringsheim ble Katia Mann, kom hun til å kjenne eller også omgås de største i tidens åndsliv. De nyligste slo seg ned i München og ble boende der. De førte et gjestfritt hus der især forfattere og musikere gikk ut og inn, — det er nok å nevne navn som Hesse, Hofmannsthal, Gerhart Hauptmann, André Gide, Bruno Walter, Gustav Mahler...

Da Hitler og hans drabanter tok makten i Tyskland, var Katia og Thomas Mann av de første som drog i landflyktighet. Hun var av jødisk slekt, og han hadde ført en uforsonlig kamp mot nazismen. Alle steder hvor de kom — i Frankrike, Sveits, USA — traff de andre landflyktige, gamle og nye venner. Det var menn som Franz Werfel, Albert Einstein, Arnold Schönberg, Heinrich Mann.

Katia Mann forteller levende om hendelser og miljøer, og hun gir korte riss av mennesker, oftest med kjærlighet og forståelse, men også ofte skarpt, stundom vel skarpt. Hennes innstilling til menneskene avhenger som rimelig kan være mye av deres syn på Thomas Mann. Hans motstandere er hennes motstandere, hun er hundre prosent lojal, av og til mer.

I sentrum står naturligvis forholdet til mannen og hans arbeid. Et av Thomas Manns hovedmotiver er konflikten mellom kunstner og borger, ofte i mennesket selv. Katia Manns skildring viser at om Thomas Mann valgte kunsten fremfor kjøpmannskapet, så var hans livsform borgerens. En av sønnene sier at faren viste at «man kan ha disiplin i ethvert yrke, også det mest usikre».

Katia forteller også om selve skaperprosessen, om sin

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 50,— PR. ÅR

etter egen mening ringe andel i mannens arbeid; hun forteller om det grundige forarbeid til hver bok da forfatteren Thomas Mann ble fullstendig fagidiot i det fag som var nødvendig i øyeblikket, for så å glemme alt sammen igjen forbausende fort. Thomas Mann er bekjent og beryktet for sin til dels hensynsløse bruk av levende modeller, og hans hustru gir mange, ofte kostelige eksempler på det. Men hun advarer også mot en altfor naiv jakt på virkelige forbilder til hendelser og personer i hans bøker. Forholdet mellom diktning og virkelighet hos Thomas Mann er med innviklet enn som så.

Det er en intim skildring Katia Mann gir, men den blir aldri sentimental og klisset. En viss avstand bevares. Mannen omtaler hun som «Thomas Mann» eller «min mann», bare en sjelden gang som «Thomas» eller «Tommy». Hvor nær de to stod hverandre, kommer mest indirekte til uttrykk, men hun sier et sted: «Det vesentlige er atmosfæren i et hjem». Den virker inn på barna. Og at min mann og jeg aldri trettet og det stort sett hersket en harmonisk atmosfære, virket vel også heldig på barna». Stundom kan en lett ironisk bemerkning skjule mye varme, som denne: «Nåja, vi forstod hverandre på mange punkter. Jeg var tross alt gift med mannen i femti år.»

Thomas Mann var fullt klar over hvor meget han skyldte sin hustru, og han har gitt uttrykk for det, i vendinger som er like takknemlige som tilbakeholdende. I 1907, et par år etter bryllupet, skriver han: «Min lykke kan ikke beskrives. Jeg er gift, jeg har en usedvanlig vakker ung hustru — en riktig prinsesse av en kvinne». Og ved sølvbryllupet: «Jeg vet ikke hvordan jeg skulle greid meg uten hennes kloke, tapre, mildt energisk hjelp». Man får inntrykk av at her er det to verdensbeslektede mennesker som har funnet hverandre, og som bare vokser mer

og mer sammen. Dette inntrykket bekreftes av noe sønnen Klaus sier om sine foreldre: «Deres ekteskap var ikke et møte mellom motsetninger. Det var vel snarere en forening av to vesener som visste at de var beslektet. Det var et forbund mellom to ensomme og følsomme mennesker som håpet at de sammen ville kunne greie en kamp som de kanskje hver for seg ville bukket under i.»

Disse ordene tyder på at Katia og Thomas Mann ikke var mennesker med anlegg for et lett liv. Vi vet da også at det tragiske innslag ikke manglet. Men det er en viten vi har fra andre kilder, Katia Mann nevner det så å si ikke.

Beretningen beveger seg derfor ikke på de store dyp, men vi blir spart for følelsen av å være til stede ved en avklledningsscene som ikke var bestemt for oss. I sitt opplysende forord nevner oversetteren, Carl Fredrik Engelstad, ordet idyllisering. Kan hende er det dekkende, men Katia Mann har unektelig bare gjort bruk av sin soleklare rett til å velge ut det hun mener *hun* kan la oss få del i. Bokens verdi og interesse som tidsdokument og personlig dokument er neppe blitt mindre ved det.

Katia Mann:

MINE USKREVNE MEMOARER
Aschehoug 1975.

Dominikanerne

Pater Arne Fjeld er valgt til dominikanernes nye prior. På side 262 finnes dominikanernes høstprogram.

Intervju med kardinal Höffner

Radio Bayern har hatt en samtale med erkebiskopen av Köln, — kardinal Joseph Höffner. Han er formann for den bispekommissjonen som har med den tyske katolske hjelpeorganisasjonen «Miserere» å gjøre.

Samtalen tok sitt utgangspunkt i de to verdenskonferanser som ble holdt i 1974 i FN's regi: konferansen om befolkningsproblemer i Bucuresti i august måned der fem tusen utsendinger fra 135 land deltok, og i november Romakonferansen om matvaresituasjonen i verden. Begge konferanser viste at befolkningstilveksten og hungersnøden betraktes som verdensproblemer av første rang, og kravet om solidaritet mellom alle land ble fremsatt med uvanlig lidenskap. — Intervjueren påpekte at det her dreier seg om spørsmål som angår de kristnes samvittighet, og hans første spørsmål var:

— Ser De noen sammenheng mellom overbefolkningen og sulten i verden?

— Det finnes en sammenheng. Men den kan ikke ganske enkelt uttrykkes i setningen: «Jo større befolkningstetthet, jo større hungersnød». Begrepet «overbefolkning» er relativt. Ruhr-området her i Vest-Tyskland er for eksempel et av jordens tettest befolkede områder. Likevel har man de siste årene ikke hatt nok arbeidskraft der, og hundretusener av arbeidstakere er blitt hentet fra utlandet, slik at befolkningstettheten ble enda større. Men menneskene i Ruhr-området lider ikke under hungersnød, man pleier tvert imot å fremheve dette området som et typisk eksempel på det såkalte velstands- og overflodssamfunnet.

— Nå er det store deler av verden der mange hundre millioner mennesker lider under hungersnød. Dersom befolkningstettheten i seg selv ikke er årsak til sulten, hvordan kan man da forklare hungersnøden?

— Det burde ryste menneskene i de velstående land inn til marginen at av de rundt regnet fire milliarder

mennesker i verden i dag, så er omkring én milliard underernært, ja lever bokstavelig talt på sultegrensen, erklærer kardinal Höffner, og han fortsetter: Etter beregninger foretatt av FAO (FN's organisasjon for jordbruk og ernæring) er for tiden minst 400 millioner mennesker truet av sult eller til og med av sultedøden, især i områdene omkring Ekvator. Om situasjonen ikke endrer seg totalt, vil det i 1985 være 750 millioner hungertruede mennesker. Enda større er tallet på de underernærte.

Utsiktene er ikke gunstige. Mens verdens kornreserver i 1971/72 ennå var 50 millioner tonn, så var de i slutten av 1973 sunket til omkring 20 millioner tonn på grunn av dårlig kornår mange steder. Dette er et forråd som bare svarer til 7 ukers forbruk.

— Kan man forstå Dem slik at det fremfor alt er uår som er årsak til sulten i verden?

— Uår spiller sikkert en rolle, men ikke alene og vanligvis bare på kort sikt. De *egentlige* årsaker er etter min mening hverken uår eller overbefolkning. Man må skjelne mellom to slags årsaker: de jordbruksmuligheter som finnes i landene selv, men som er dårlig eller ikke utnyttet, og sosiale og økonomiske forhold som står i veien for utnyttelse av mulighetene. I tillegg mangler vi stadig en verdensomspennende økonomisk politikk, og utviklingshjelpen fra de rike land er helt utilstrekkelig. Resultatet er en elendighetens lenke: for få arbeidsplasser — arbeidsløshet — fattigdom — manglende efterspørsel — dårlig avkastning i jordbruket — lite tilbud — underernæring — sult.

— Er det mulig å bryte denne «elendighetens lenke»?

— De siste årene har vitenskapsmenn og politikere strevd for å finne midler til å få slutt på hungersnøden i verden. Etter min mening har man ikke funnet bare farbare veier, men også veier som fører vill. Man må avvise de forslag som angriper menneskets verdighet og familiens rettigheter, for eksempel det mer eller mindre sterke press på ektepar for å få dem til å innskrenke barnetallet til det staten ønsker.

Under siste bispesynode, høsten 1974, fordømte biskop Raphael Grovas fra Puerto Rico statens ny-maltusianske praksis, som hadde ført til sterilisering av 300 000 kvinner.

Befolkningstilveksten skulle etter planen stanse i år 2000. I Mexico sa man for noen år siden til meg at de rike lands påfallende interesse for barnebegrensning i utviklingslandene var mistenkelig. Var det ikke et nykolonialistisk knep for å holde utviklingslandene små?

Foran de tre tusen deltagerne i ernæringskonferansen i Roma erklærte pave Paul VI at det ikke var noen løsning på hungerproblemet å «forby de fattige å bli født». Den som ville påtvinge de sultende folk barnebegrensning, «slik at de ikke lenger kunne kreve sin rettmessige del av jordens goder», førte «en ny form for krig».

I dag ser den tredje verden med stolthet på seg selv som den *unge* verden. Dersom det plutselig skulle bli voldsom begrensning av fødselstallet, så ville vi etter femti-seksti år få en eldgammel, oldingeaktig men-

neskehet, med alle de problemer det innebærer.

— Hva mener De, kardinal Höffner, man kan gjøre for å få slutt på hungersnøden?

— Mange tror at moderne teknikk med alle de muligheter den har, ville kunne bli herre over sulten. — Det stemmer ikke. For her dreier det seg om fellesmenneskelige problemer og oppgaver som sprenger teknikkens ramme. Dersom man utelukkende tenker og handler teknisk, skaper man like mange problemer som man løser. Jeg anser følgende oppgaver som påtrengende viktige:

■ Alle nasjoner, især de velstående, må tenke på at hele menneskeheten er et skjebnefellesskap. Som pave Johannes XXIII sa: «En varig og god fred er ikke sikret så lenge den enes økonomiske og sosiale kår avviker for sterkt fra de vilkår den andre lever under». Ut fra den rettferdighet det felles vel krever, er det en plikt å gi de sultende land effektiv hjelp. Ikke bare industristatene, men også de nyrike oljeland er forpliktet til å hjelpe.

■ I mange utviklingsland er en jordreform tvingende nødvendig.

■ Nytt land må dyrkes opp. Mange sakkyndige mener at det finnes dobbelt så meget dyrkbar mark på jorden som det man utnytter nå. I Sør-Amerika er bare 11 prosent av den dyrkbare mark oppdyrket, i Afrika 22 prosent, i Asia derimot hele 83 prosent, i Europa 88 prosent, i USA 51 prosent og i Sovjetunionen 65 prosent.

■ Jordbruksmetodene må forbedres — ved mekanisering, kunstig vannning, plantevern, sykdomsbekjempelse, gjødning Her er mye mulig, selv om man ikke bør vente noe under av den såkalte «grønne revolusjon».

■ Verden må ha et tilstrekkelig matvarelager til hjelp under plutselige hungerkatastrofer.

■ Sakkyndige påpeker at hungersnøden i verden til dels kommer av at industrilandene årlig bruker mellom 300 og 400 millioner tonn korn til

dyrefor. Menneskene i velstandssamfunnene burde endre sine «forfinede spisevaner» til beste for de sultende. Er gjøkalver og griser viktigere enn mennesker?

■ Når man tenker på alle dem som sultet i verden, så kan ikke rustningskappløpet annet enn forarge. I 1973 brukte verden tilsammen 207 milliarder dollar til opprustning. De starter som tar del i utviklingshjelpen, gav ikke mer enn en trettiendedel av det de brukte til forsvaret.

— Hvilke vanskeligheter ligger i veien for dette hjelpeprogrammet?

— Noen vanskeligheter har jeg allerede nevnt, men i de rike lands manglende vilje til å hjelpe ser jeg en av de største hindringer i arbeidet med å overvinne sulten i verden. Ordet «Enhver er seg selv nærmest» vil få skjebnesvangre følger for menneskehetens fremtid.

Det neste spørsmål intervjueren fyrte av, var dette: — Hva kan Kirken gjøre?

— Kirken står overfor to oppga-

ver. For det første appellerer den til samvittigheten og inskjerper den plikt de rike og nyrike land har til å avhjelpe hungersnøden i verden, om nødvendig med store offer. Den minner også om Johannes XXIII's advarsel mot å misbruke utviklingshjelpen til å blande seg i utviklingslandenes politiske forhold for å «skaffe seg makt». Det ville være en «ny form for kolonialisme». Den «tekniske og økonomiske hjelp» må bli gitt ut fra uegennyttige motiver og slik at utviklingslandene en gang selv blir i stand til å fortsette den tekniske og økonomiske fremgang.

For det annet driver Kirken også selv hjelpearbeid. Den vil fremfor alt gi hjelp til utdanning, for i mange utviklingsland er sosial og økonomisk fremgang utenkelig uten en holdningsendring som bare kan komme gradvis som resultat av tålmodig oppdragelse.

— De sa at det er en viss sammenheng mellom befolkningstilveksten og hungersnøden i verden. Kan De si noe mer om dette? (Forts. neste side.)

En katolsk mening om saken

OM PALMER OG EVIG LIV

(2)

Helvete og himmelen er inne i oss. De som overhodet vet noe om menneskenaturen, vet hvordan en kan nære og dyrke og fullt bevisst velge sitt helvete. Mennesket er ikke bare i stand til å fordømme seg selv, men det ønsker faktisk å gjøre det. Det kan elske det onde, fordi det gjør det onde og er ondt. Hvem av oss har ikke, selv som barn, vært så innbitt rasende at vi heller vil ødelegge alt enn få tingene i orden igjen, heller vil dø og se alle andre gå samme vei, enn tilgi eller be om tilgivelse. Hvem av oss har ikke opplevd disse anfallene av fortvivelse, da en klynger seg til sin elendighet fremfor å ta imot trøst av sine kjære, og bli glad og snill igjen?

Himmelen vil også bli en ny fødsel for det beste vi har kjent på jorden. Har jeg gjerne tatt imot Guds tilgivelse? Da vil han tilgi meg for alltid. Har jeg trodd? Da skal jeg nå få se. Har jeg gledet meg over hans verk? Så skal der være mer å beundre og glede seg over for hver dag. Har jeg lagt merke til og studert hvordan tingene er bygd opp? Så skal jeg få vite mer om alt det som betar meg, og med Gud som fører, skal jeg få oppdage all den sannhet som jeg tålmodig og i ærefrykt har søkt her nede. Har jeg hatt en følelse av glede og oppstandelse etter kommunien med Gud og mine med-

mennesker? Så skal jeg alltid få være sammen med dem jeg har kjær. Har jeg følt glede over fattigdom, har jeg hatt sann medfølelse, har jeg gjerne kjempet for rettferdighet og sann fred, har jeg gledet meg over å bli forfulgt, gledet meg over å kunne vise miskunn? Da har jeg allerede trådt inn i saligheten; for å glede seg over disse tingene er å glede seg i Gud. Vi må ikke drømme om noe fremtidig liv som skal være en erstatning for at det nåværende er så trist, og som fritar oss for å søke å forbedre tingenes tilstand. Vi må begynne nå å leve et liv som kan vare alltid.

Dagens sentrale spørsmål, som burde få kristne og ateister til å stå sammen, men som i virkeligheten skiller dem, er: Hvordan forestiller du deg verdens ende? Tror du at Gud vil komme ned fra oven ved tidenes ende, og forære oss et prefabrikkert paradys, eller tror du at han vil innby oss til å skape en fullbyrdelse? Vil Gud gjøre ende på våre lidelser når han synes vi har båret dem lenge nok, eller vil verden først ta slutt når den er fullendt? Vil menneskenes anstrengelser spille en rolle i Guds plan, eller vil de ikke bli betraktet som annet enn noe som har «gjort oss fornøyd og holdt oss i ånde»?

FORTSATT FRA FORRIGE SIDE

— Fagfolk sier at trass i svartseernes ulykkesvarsler, så er det mulig å ernære det mangedobbelte av dagens verdensbefolkning. Det forutsetter riktignok at man i et verdensomspennende samarbeid iverksetter de hjelpetiltak jeg har nevnt. Skjer det ikke, blir hungersnøden i verden bare verre.

— Det er antatt at antall mennesker i verden vil øke fra 3,6 milliarder i dag til 12,3 milliarder i år 2080. Vil ikke en slik befolkningstilvekst føre til en uhyggelig forurensning?

— Tidligere skjelte man ut kristendommen som fremskritttsfiendtlig.

I dag sier mange kritikere at det er kristendommen som har lært menneskene å underlegge seg jorden. — Dermed åpnet den veien for den moderne teknikk som har forpestet vår verden. Til syvende og sist er det altså den kristne tro som bærer ansvaret for forurensningen.

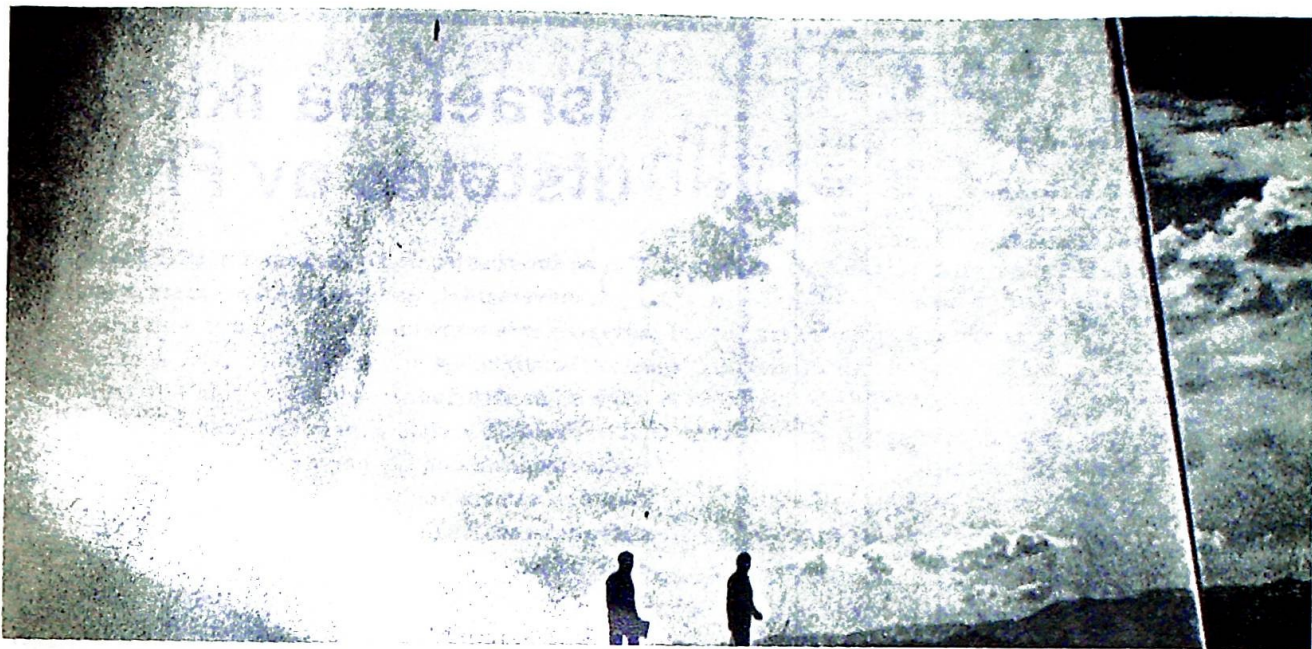
Dette er tåpelig tale. Jesus sa: «Se opp for havesyken, ta dere i vare for den; for ingen mann er trygg for sitt liv, selv om han er aldri så rik» (Luk. 12, 15). Ifølge kristendommen skal mennesket nok underlegge seg jorden, men med visdom, orden og måtehold, slik at man tar vare på de vir-

kelige verdier. Man kan ikke laste den kristne tro for at menneskene i vår teknisk-industrielle tidsalder har satset hensynsløst på økonomisk fremgang og latt den vokse vilt som en kreftsvulst.

Benediktinere og cisterciensere dyrket i middelalderen opp Europas jord ut fra en helt annen innstilling. «Legg jorden under dere», betyr: «Gjør jorden til et menneskeverdig livsmiljø». Det er mulig også i dag.

Menneskeheten står foran to store oppgaver: Først og fremst å overvinne sulten ved verdensomspennende hjelpetiltak, men også i respekt å verne om og bedre menneskenes livsmiljø.

(K. G. J.)

Nå, i det tyvende århundre, er vi til sist kommet i gang med å finne midlene til, og innse behovet for, å skaffe mat til de underernærte to tredjedeler av menneskeheten — å gi dem det minimum av menneskelige kår som gjør det mulig å få noe utbytte av gjennløsningen. For første gang i historien er en kollektiv, verdensomfattende samvittighet i ferd med å bli født, å gjøre seg merkbar i menneskeheten. Tross alle de forsvarsmidler som selvvissheten kan mobilisere, tross all den frykt som den konservative ånd gjør gjeldende, opplever vi en økende likhet i de sosiale forhold, til tiltagende solidaritetsfølelse både mellom individer og folkeslag, slik at våre samtidige blir mer og mer rede til å oppfylle Kristi store bønn «at de alle må bli ett».

Hele denne veldige frigjøringsbevegelsen går i samme retning som vår streben etter å virkeliggjøre gjennløsningen. Verdens omvendelse kan ikke tenkes uten at det skjer en økonomisk, sosial og teknologisk forvandling av den art som i dag finner sted. Som en kjent teolog skrev allerede i 1937: «Det herredømme over materien som vi eier i dag, vår politiske organisasjon, vår kunst, tenkning og teknologi, bidrar til en utfoldelse av Kristus... Katolisismen hilser velkommen det menneskelige fremskritt på alle disse områder, for den oppfatter det som et vilkår for dens egen fullkomngjørelse, ja som et ledd i den» (P. Malevez). De kristne skulle derfor kappes i iver og generøsitet med de ivrigste tilhengerne av denne utviklingen. De store hindringene som fremdeles stiller seg i veien for en menneskeligjøring av vår planet, er av moralsk art: selvishet, frykt, hovmod. Det er vår oppgave som kristne å forkynne og bevise at de kan overvinnes...

Og allikevel, mens menneskeheten står på terskelen til en fantastisk utfoldelse, holder de kristne seg unna, og forutsier alle slags katastrofer. I en viss forstand

har de rett, for jo høyere en stiger, desto større er risikoen for å falle, men å spille Kassandras rolle kan umulig være den rette oppgaven for forkynnere av det glade budskap om frelsen. Vi har sikkert rett til å frykte at våre samtidige faller som offer for sitt hovmod, og at de gjør fremskrittet til et mål i seg selv, uten Gud, ja, imot Gud. Faren for det er virkelig nok. Men den overdrives av pessimistiske teologer og uopplyste kristne som ikke kan se at kristendommen har noen plass for eller noen interesse av dette fremskrittet, selv om det er aldri så innlysende og aldri så spennende; det er folk som tror at for å være kristen, må en stå splittet mellom denne verden og Gud, uten noen utvei til å føre de to sammen. Ikke desto mindre er det meget god teologi å tro på akkurat dette: Kristi universelle herredømme, hans kosmiske pleroma eller «fylde».

Jeg undrer meg undertiden på om ikke de kristne er i ferd med å oppleve at deres håp begynner å gå i oppfyllelse — om enn ubevisst, siden de selv har svekket, idealisert og individualisert det slik som de har. Det ville være skrekkelig for oss om vi skulle vente med å ta del i denne prosessen, inntil seieren er vunnet ved andres hjelp. Da ville vi forgjeves hevde at disse sannhetene alltid hadde hørt den kristne åpenbaring til. For da ville vi ha bevart dem så skjodesløst, mens de på sin side ville ha opdaget dem med et slikt mot, en slik tilfredsstillelse, at vi ikke en gang ville være i stand til å gjenkjenne dem i det bildet av lys og ungdom de viser oss, og de ville nekte å gjenkjenne dem i det bildet vi graver frem fra tykke lag av støv. Faktisk eksisterer denne situasjonen allerede: Vår samtid søker en tro, en myte, en frelse. Men den er fast bestemt på ikke å henvende seg til de «profesjonelle».

(Fortsettes.)

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER		Stille messe	Høy-messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> Akersveien 5 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lörd.:	19.00	—
	sønd.:	9.30	11.00
		19.00	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35	11.00
		18.00	—
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00	11.00
		18.30	—
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355		11.00	9.30
			9.30
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209		8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10		9.00	11.00
			19.00
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelsensgt. 1, tlf. 83 20 19		8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168		8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvg. 113, tlf. 23 751		8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195			
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 22 381		9.00	11.00
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255			11.00
LILLEHAMMER, <i>Mariakirken</i> , lörd.: Weidemannsgate 3 A, tlf. 52 550 sønd.:		18.00	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		9.00	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 41 038		—	
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35		8.30	10.45
		19.00	9.30
Eikeli kirke			
STAVANGER: <i>St. Svithuns kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534		8.30	10.45
		9.30	
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949		8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2		8.45	11.00
		19.00	—
<i>Biskopen og prestegården</i> , tlf. 21 214			
<i>St. Elisabeth hospital</i> , lla, tlf. 21 670		6.15	—
KRISTIANSUND N: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779		8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29			11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467		8.30	11.00
ALESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558		8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94 <i>Biskopen og prestegården</i> , tlf. 3604		19.30	11.00
<i>St. Elisabethsøstrene</i> , Mellomvn. 47, tlf. 81 487		8.00	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783		8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1. VII—31. VIII)		19.00	11.00
		8.00	
St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392)			
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501		8.00	10.30
NARVIK: <i>Den svenske sjømannskirke</i> , Prestebolig: Einervegen 7. Tlf. 41 634			11.00
SELFORS: <i>Vår Frelsers kirke</i> , Skipper Nilsensgt. 21, tlf. 52 072			11.00

Israel må ikke utstøtes av FN!

Den internasjonale konferanse for UNESCO's universalitet, samlet i Paris i mars i år, advarte verdensopinionen mot de farer som truer de mellomfolkelige organisasjoner selv, som en følge av de diskriminerende tiltak som blir truffet i UNESCO's siste generalkonferanse mot et medlemsland. Siden da har de samme stater — eller den samme koalisjon av stater — forsøkt i andre internasjonale organisasjoner (f. eks. Verdens helseorganisasjon og ILO) å presse gjennom tiltak av den samme art mot Israel, i den hensikt å drive Israel skritt for skritt ut av det internasjonale samfunn.

I dag planlegges det lignende intriger i FN's generalforsamling.

Den internasjonale konferanse for UNESCO's universalitet gjentar sin protest mot et foretagende som er i strid med FN-charterets ånd og de politiske og moralske prinsipper det bygger på. I dag skjer det omfattende anstrengelser for å oppnå en forhandlingsløsning i Midt-Østen. Å utstøte Israel fra FN's hovedforsamling ville være ytterligere en sperring på veien til en fredelig løsning.

Ved å utstøte Israel, selv i en foreløpig form, ville generalforsamlingen gi inntrykk av å avgi et symbolsk votum for å utslette den jødiske stat, og ville dermed — i strid med sin oppgave — oppmuntre statene i dette område til på ny å gripe til våpen.

Vi oppfordrer alle mennesker av god vilje til å slutte opp om vår appell, for ved sin moralske støtte å hindre en katastrofal avgjørelse med uoverskuelige følger.

A. Lwoff
Nobelpristager
i medisin

Raymond Aron
Institut Francais

Knut M. Hansson L. R. Langslet Hans Vogt
(norske deltagere i konferansen i Paris)

Støttes av:

Johs. Andenæs — Anna Louise Beer — Johan Borgen — Klaus Egge — Ebba Haslund — Arnold Haukeland — Hallvard Rieber-Mohn — John Sanness — Kaare Støylen — Liv Ullmann — Johan Vogt — Jakob Weidemann — Asbjørn Aarnes.

Ryster ikke dette vår selvtillit?

Av Amadou-Mahtar M'Bow
UNESCO's generaldirektør.

Sult er en grusom erfaring som merker et menneske for livet. Som den indiske skribent, Kamala Markandya, som selv har følt det, skrev: «Sult er en merkelig ting: først er den med deg hele tiden, når du arbeider og når du sover og i dine drømmer, og magen din skriker ustanselig, og det er en gnaging og en smerte som om innvollene dine blir oppslukt, og du må få stoppet det for enhver pris Så er ikke smerten så sterk lenger, men dump og den er også med deg alltid».

Men det er ikke om den personlige erfaring, hvor fæl den enn kan være, jeg ønsker å snakke; det er om sult som et verdensfenomen, som et problem for sivilisasjonen.

For sultens elendighet har igjen rammet vår verden under forhold som gir den moderne sivilisasjon en oppgave som den må løse.

Hvordan kan det henge sammen at menneskeheten som styrer verden ved hjelp av vitenskap, viser seg

ute av stand til å fjerne den dobbelte plage som sult og feilernæring er, og som vi helst vil tro var karakteristisk for en forlengst tilbakelagt tid? Skulle ikke dette ryste selvtilliten til en sivilisasjon som er så stolt av sin tekniske dyktighet?

«Nei» til skrinlegging og likegladhet

Når industrisamfunn står overfor disse spørsmål, inntar det som regel en å to holdninger, som begge må forkastes.

Den ene er å betrakte alvorlig hungersnød — lik den som har rammet Sahel og Bangladesh — bare som et slags kortvarig økonomisk problem, et alminnelig tilbakeslag som kan be- regnes og isoleres. Bevisst eller på annen måte blir det gjort forsøk på å uskadeliggjøre den truselen som hungersnød er mot vår teknologiske sivilisasjon.

Den andre holdningen, som kommer av sløvhets og egoisme som vi alle er mer eller mindre gjennomsyret av, er å overse den svulsten som eter seg inn i den utviklede verden.

Selv om vi ønsker det, så kan de rike landene ikke lengre ignorere det som for få tiår tilbake gikk ubemerket forbi nesten alle «siviliserte» mennesker — jeg mener uvitenhet, sykdom og sult som herjer i det som dengang ennå ikke het Den tredje verden. Men i dag, takket være ma-

(Forts. neste side.)

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Dominikus kirke	Oslo	
Lunden kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet		
St. Olavs kirke		
Bispegården	Arendal	
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	Bergen	
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen	Hammerfest	
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke		
St. Mikals prestegård		
St. Theresia Hosp.	Hønefoss	
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.		
Vår Frue Kirke	Lillestrøm	
Bispegården		
St. Olavs Kirke,		
Bispegården		
St. Olavs Kirke		
St. Olavs Prestegård	Tromsø	
St. Olavs Klinik		
St. Olavs Klinik	Trondheim	
St. Olavs Klinik		
St. Olavs Klinik	Tønsberg	
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

BØKER:

- Waldenfels: Meditation — Ost und West.
Therése af Lisieux: En sjæls historie — kr. 29,75.
Barbara Albrechts: Freude an der geistlichen Gemeinschaft
kr. 13,20.
Andrienne von Speyr: Lumina und Neue Lumina kr. 19,80.
Apokryferna Till Nya Testamentet — kr. 41,50.
Antony Bloom: Att leva i bøn — kr. 16,75.
Antony Bloom: Ärkebiskopens böneskola — kr. 14,50.
Fra Archiv har vi fått en serie:
Colección de Musica Antigua Española — kr. 59,50 pr. plate.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5 — Oslo 1 — telefon 20 72 48
9—16 — lørdag 9—14.

Dominikanernes høstprogram

BØNNESKOLE

ved fr. Bernhard Durel

I fem dager i trekk (15.—19. september kl. 19.30) holder Bernhard Durel et innføringskurs i bønner. Frater Durel er franskfødt dominikaner, sogneprest i Karlstad, og taler flytende svensk. Foredragene, med praktiske øvinger, holdes i Foredragssalen hos Dominikanerne, Neberggt. 15, og begynner hver kveld kl. 19.30. Alle er velkommen. Ingen påmeldingsfrist.

INNØRING I DE FIRE EVANGELIER

ved fr. Per Bjørn Halvorsen.

Hensikten med kurset er å plassere hvert av evangeliene innenfor den historiske sammenhengen som de oppsto under. Kurset vil ta opp det kildemessige forhold mellom dem, hvilken synsvinkel hvert av dem er skrevet under og gi dem en kort fremstilling av hver enkelt evangelists teologiske særegenheter.

Kurset blir holdt i Neberggt. 15, hver mandag fra kl. 19.30 til 20.30. Første gang mandag 20. oktober kl. 19.30. Påmelding på første møte. Kursavgift kr. 30,—. Kurset vil fortsette i vårsemesteret.

INNØRING I GREGORIANSK SANG

ved fr. Thomas Patfoort

Den gregorianske sang hører til noe av det fineste den katolske liturgiske tradisjon har frembragt. I dag er den kjent av mange gjennom fremragende plate-innspillinger. Få vet imidlertid noe om den gregorianske sangs bakgrunn og teknikk. Frater Patfoort, som selv er utdannet i den gregorianske sangtradisjon, vil gi en kort innføring i dens historiske forutsetninger og forklare dens struktur. Kurset finner sted hver tirsdag og torsdag, kl. 19.30 i dominikanernes foredragssal, fra tirsdag 23. september, og ut oktober. Det vil omfatte sangteori og praktiske øvelser. Fri adgang for alle interesserte.

PASCAL SOM KRISTEN TENKER

ved professor, dr. philos. Pavel Fraenkl.

I seminarets arbeidsfelleskap vil deltagerne studere to hovedoppgaver: «Pascal i sin tid» og «Pascal i vår tid». Seminaret er beregnet på 8—10 deltagere (fransk-stude-

rende vil ha særlig utbytte av seminaret). Det vil finne sted hver onsdag kl. 19.30 hos Dominikanerne, Neberggt. 15, og begynner i oktober måned (dato oppgis senere). Påmelding hos Dominikanerne, fr. Dahl, tlf. 55 07 71 eller 55 07 72 før 1. oktober. Melder det seg færre enn 6 deltagere, vil kurset ikke finne sted.

DEN KATOLSKE KIRKE I NORGE

ved frater Ellert Dahl

— foredrag holdt i St. Hallvarde kloster, Enerhauggt. 4. Fredag 31. oktober kl. 19.30: *Har den katolske kirke en fremtid i Norge?*

Fredag 14. november kl. 19.30: *Hvordan vil fremtidens kirke se ut?*

Fredag 28. november kl. 19.30: *Kan vi gjøre andre til kristne?*

Foredragene finner sted i den lille møtesalen i Sankt Hallvards Kloster, Enerhauggt. 4. Det blir anledning til spørsmål og diskusjon etter foredragene.

KONSERT

på hundårsdagen for pater Lutz' fødsel (29. sept. 1875) Konsertprogrammet består av pater Lutz' egne komposisjoner. Medvirkende er Olav Eriksen, baryton, Christian Hveding, blokkfløyte, Thoralf Norheim, orgel. Sankt Hallvard-guttene synger, dirigent Øistein Vogt. Konserten finner sted i Sankt Dominikus kirke, Neberggt. 15, 29. september kl. 19.30. Programbilletter ved inngangen.

SKRIFTEMALET I FORNYELSENS TEGN

ved fr. Ellert Dahl

Kan ett av de syv sakramenter falle bort? Det er et spørsmål en kan stille seg når en betrakter de siste års brå nedgang i skriftemålspraksis. Nå er det kommet et nytt skriftemålsrituale fra Roma. Frater Dahl spør i sitt foredrag om hvordan vi kan gjøre det til utgangspunkt for en fornyet botspraksis — skriftemålet forstått i evangeliets lys som «forsoningens sakramente». Foredraget finner sted fredag 5. desember kl. 19.30 i dominikanernes foredragssal. Etter foredraget, diskusjon.

(Forts. fra forrige side.)

semedia — særlig fjernsynet — har verden problemene rett for øynene sine, som den franske filosof Maurice Merleau-Ponty sa. Det er som om vi selv er til stede der hvor sult og feilernæring viser sine stygge faser.

Når vi ser hundretusener som dør av sult, og mange millioner andre som er direkte truet, når vi ser den uopprettelige ødeleggelse som feiler-

næring forårsaker, særlig hos barn, og når eksperter forteller oss at dersom intet blir gjort for å bedre denne redselsfulle situasjon, vil 500 millioner barn dø av sult i løpet av de neste femti år bare i det sørlige Asia, så er vi tvunget til å erkjenne at velldige områder i Den tredje verden er blitt eller vil snart bli enorme dødsleirer.

Hungersnøden avslører faktisk en skjult sykdom som vår verden lider

av. Det er hele vår livsstil. Selv om vi ikke undervurderer alvorret ved de naturlige ulykker eller andre faktorer som f. eks. befolkningsekspløsjonen i visse land i Den tredje verden, så er vi nødt til å trekke den slutning at hungersnød er et strukturelt fenomen knyttet til den eksisterende oppfatning av samhörighet i verden.

Mindre grådighet, mer medlidenhet

Det ble klart uttrykt av dr. A.

H. Boerma, generaldirektøren for FAO, FN's organisasjon for ernæring og landbruk, på Verdensmatvarekongressen for noen måneder siden:

«Matkrisen er fortvilet for dem som bor i hungerrammede land. Dette er den største skandalen i vår tid. På global basis behøver det slett ikke være noen krise. Den utviklede del av verden bruker mer korn til sine husdyr enn det som forbrukes av alle de veldige folkemasser som tilsammen bor i utviklingslandene. Med mindre grådighet og mer medfølelse ville ikke verden i dag se dødsfall på grunn av sult, som er en realitet for noen og en trusel for mange av verdens innbyggere».

Den franske landbruksekspert René Dumont uttrykte nettopp dette da han skrev:

«Vi ga landene i Sahel ca. 600 000 tonn korn og 150 millioner dollar i 1973. Og selv da manglet det ca. 400 000 tonn korn i Sahel det året, og det resulterte i at tusener døde. I det selvsamme året foret vi våre husdyr med 400 millioner tonn korn (og 50 millioner tonn oljekake) — tusen ganger så mye mat som det trengtes i Sahel. Siden vi kaster i søppelkassen minst en tiendepart av den maten vi kjøper, så er alt vi trenger å gjøre, bare å «kaste vekk» litt mindre, og vi ville være i stand til å skaffe mer av det som trengs».

Jeg kan gi et annet talende eksempel: Millioner av barn i den tredje verden er truet av blindhet på grunn av mangel på vitamin A. Men ifølge en FN-rapport «som fastslår at hvert barn burde få A-vitaminpiller, så ville de årlige utgifter for å beskytte 100 millioner barn fra ett til fem år over hele verden mot risikoen for å få xerophthalmia (en øyensykdom som forårsaker blindhet) bli ca. 3 millioner dollar».

Vi behøver bare å sammenligne dette beløpet med de ca. 30 milliarder dollar som hvert år brukes til rustninger, eller med de milliarder dollar som sløses bort til avertering for den umenneskelige absurde nåværende verdenssituasjon, som kjenne- tegnes ved den stadig voksende kløft

OSLO	
E. Sunde & Co. Røploggerbedrift A/s VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tlf. 67 77 83	
THRONSEN & CO. BOKTRYKKERI Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo Telefon 20 40 02 - 20 70 02	
T. S. JACOBSEN BEGRAVELSESBYRA Ullevålsvn. 1 - Oslo Privat 55 77 87 - 69 43 72 Tlf. 20 79 06 - 20 79 05	 Spesialforretningen i RUSTFRIE STÅLARTIKLER KNUT JUUL CHRISTIANSEN Stortings pl. 7 — Oslo 1 Telefon (02) 33 36 24 33 55 25 Telegr.adr.: Rustfriknut
MALERMESTER Otto Foerster utfører allslags maler- og tapetserarbeider Tlf. 21 69 06	Allslags snekkerarbeid utføres REIDAR MYRVOLD & SØN Gladsvel 23, Grefsen Tlf. 21 18 32

DRAMMEN	
Drammens malerforretning Inneh. Asbjørn Gundersen Tlf. 83 19 16 - 83 33 32	
GUSTAV THIELEMANN Pølse- og hermetikkfabrikk Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN	

mellom rike og fattige land, for at det skal bli helt klart for oss. Det er løsningen av dette problemet som menneskehtens fremtid er avhengig av.

GUSTAV BØHM & SØN A/S Bakeri og Konditori Drammen
--

FILM

Endelig en norsk film, «Hustruer», som er virkelig naturlig tvers gjennom. Her er ingen av disse steintunge replikkene som får selv et hverdagslig «God dag» til å høre Strindbergsk ut. Her er ingenting tilgjort, men hver scene er som skåret ut av en dokumentarfilm — grensen mellom skuespillerne og tilfeldig innfangede personer er utvisket. Her er hverdags-Oslo med dagligtale så frisk og muntlig som den bare kan bli når tekstene er blitt til i samarbeid mellom forfatteren og de opptredende. Et stort fange blomster til Anja Breien som har laget filmen, og til Anne-Marie Ottersen, Frøydis Armand og Katja Medbøe som bærer hovedrollene!

«Hustruer» er kvinneårets motstykke til en amerikansk film for noen år siden, som handlet om en gjeng ektemenn som kom på en avslørende rangel. Nå er det jentenes tur — det har vært klassefest og tre av deltagerne synes det er for tidlig å dra hjem. Det blir noen dagers turing i stedet, og under innflytelse av en opprømt opprørsstemning, litt for mange drinker, litt sentimentalitet og meget oppriktig jentesnakk begynner glansen å skalle av: den vellykte advokatfruen er ikke bare lykkelig i sin graviditet, hun som er gift med en mann som bedrar henne er ikke riktig tilfreds med selv å ha en elsker, hun som er ugift yrkeskvinne er allikevel ikke heldigere enn de andre.

Misnøyen samler seg ikke til noen avgjørende revolt, egentlig blir den

ikke utløst i det hele tatt. Filmen slutter med at de tre jentene blir enige om å fortsette, og vi tilskuerne blir sittende igjen med fanget fullt av spørsmål: hva skjer nå?

Her er ingen svar gitt. Anja Breien nøyer seg med å urovekke oss på den mest utpekulerte måten. Nettopp ved at menneskene som presenteres er så realistiske og hverdagslige får hele problemkomplekset en rent påtrengende almengyldighet. Hver på sin kant representerer de tre kvinnene et meget stort antall medsøstre som med god grunn er misnøye med de roller de blir pådyttet i våre dagers stressamfunn — vi kjenner dem som søstre og venninner og koner og kolleger på jobben. Så får vi hver for oss ta opp debatten med dem, forsøke å gjøre den om til en samtale, og sikte på å få en dialog mellom kamerater ut av det som takket være de høylytte nyfeministene holder på å skeie ut til et skjellsordskifte.

Noen vil reagere på at Anja Breien lar kameraet følge venninnene helt inn på badstua og på toalettet, men skal det være hverdag så får vi finne oss i hverdagens mindre appetittvekkende sider også. Og til tross for denne solide realisme er selve filminnen utført med fin sans for artistiske

ke effekter, uten at taket i den hverdagslige virkeligheten et øyeblikk glipper. For en gangs skyld en norsk film av eksportkvalitet.

Per Bang.

100-årsdagen
for
Pater Lutz fødsel
feires med
en konsert i
St. Dominikus kirke
den
29. september
kl. 19.30

LOPPEMARKED

Asker og Bærum katolske menighet arrangerer loppemarked på American School, Bekkestua, Gamle Ringeriksveien 53.

Lørdag 20. sept. kl. 10—16

Søndag 21. sept. kl. 13—16

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Age Rønning.

Medredaktør: Karin Gullerud-Johansen O.P.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.

Redaktøren privat 28 95 18.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 50 pr. år. Kr. 25 pr. 1/2 år. Utlandet kr. 60.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.